

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради PhD 11177
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Баран Богдан Миколайович, 1994 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2019 році Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка за спеціальністю Середня освіта (Історія), аспірант кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, виконав акредитовану освітньо-наукову програму Історія та археологія.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена рішенням Вченої ради Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, від 28 жовтня 2025 року № 395, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Зуляк Іван Степанович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Рецензентів

Кліш Андрій Богданович – доктор історичних наук, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Прийдун Степан Васильович – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Офіційних опонентів

Пилипів Ігор Васильович – доктор історичних наук, професор кафедри

історії України і методики викладання історії Карпатського національного університету імені В. Стефаника;

Стефанишин Олена Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету

на засіданні «09» грудня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки Богдану БАРАНУ на підставі публічного захисту дисертації «Соціально-економічна діяльність Греко-Католицької Церкви в Східній Галичині в міжвоєнний період» за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Дисертацію виконано в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль.

Науковий керівник – Буяк Богдан Богданович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та суспільних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 03 Гуманітарні науки. Дисертація виконана державною мовою, відповідно до вимог МОН, освітньо-наукової програми закладу, специфіки галузі знань та спеціальності. Дотримано вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 18 наукових публікацій, з них 7 – статті у фахових наукових виданнях України категорії Б, 11 – матеріали наукових конференцій.

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дослідження

1. Баран Б. М. Греко-Католицька Церква як соціально-економічна інституція українського селянства Східної Галичини (1939–1941 рр.). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія*. 2018. Вип. 1. Ч. II. С. 88–91. URL: <https://journals.tnpu.ternopil.ua/index.php/history/article/view/450>

2. Баран Б. М., Петрик Ю. Б. Діяльність Української греко-католицької церкви та Українського Єпархіального комітету опіки над військовими сиротами у створенні та розвитку дитячих притулків в Східній Галичині у 1917–1924 рр. *Вчені записки Таврійського університету імені Володимира Вернадського: Серія «Історичні науки»*. 2021. Т. 32(71). Вип. 1. С. 8–13. URL: https://hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/1_2021.pdf#page=16

3. Баран Б. М. Соціально-економічна діяльність греко-католицької церкви в Дистрикті Галичина 1941–1944 рр. *Вчені записки Таврійського університету імені Володимира Вернадського: Серія «Історичні науки»* 2021. Т. 32(71). № 4. С. 8–12. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2021/4.2>

4. Баран Б. М. Огляд історіографії та джерельної бази дослідження господарсько-економічної діяльності Греко-католицької церкви в Східній Галичині 1923–1946 рр. *Вчені записки Таврійського університету імені Володимира Вернадського: Серія «Історичні науки»*. 2022. Т. 33(72). Вип. 3. С. 186–190. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2022/3.28>

5. Баран Б. М. Роль греко-католицької церкви у діяльності кооперативів Східної Галичини в 1920–1939 рр. *Вчені записки Таврійського університету імені Володимира Вернадського: Серія «Історичні науки»*. 2022. Т. 33(72). Вип. 4. С. 1–5. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5984/2022/4.1>

6. Баран Б. М., Строценъ Б. С. Соціально-економічна діяльність Греко-Католицької Церкви у Східній Галичині в 1921–1946 рр.: історіографічний огляд. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / головний*

редактор Іван Зуляк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2024. Вип. 1. С. 6–12. URL: <https://doi.org/10.32782/2307-7778/2024.1.1>

7. Baran B. Ukrainian revival through spirituality: the views of Bishop Hryhoriy Khomyshyn. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія* / головний редактор Іван Зуляк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2025. Вип. 1. С. 8–14. URL: <https://doi.org/10.32782/2307-7778/2025.1.1>

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Зуляк Іван Степанович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Без зауважень.

Пилипів Ігор Васильович – доктор історичних наук, професор кафедри історії України і методики викладання історії Карпатського національного університету імені В. Стефаника, із зауваженнями:

1. Пункт змісту 2.3. «Соціально-економічна проблематика у діяльності партій та організацій суспільно-християнського скерування» із розділу 2 «Становище Греко-Католицької Церкви» доцільно перенести до розділу 3 «Соціальна активність», під пунктом 3.4, оскільки така зміна більш гармонійно відповідає логіці та змісту роботи.

2. У роботі подано перелік умовних скорочень. Водночас постійне використання в тексті таких скорочень, як ДРП (Друга Річ Посполита), КСЦ (Конгрегація Східних Церков), СП (Святий Престол) та ін., бажано замінити повним написанням назв для забезпечення більшої зрозумілості та академічної коректності викладу.

3. Погоджуємося з дисертантом, який умовно поділив джерельну базу дослідження на п'ять груп. Водночас доцільно було б детальніше проаналізувати матеріали архівних установ України та Республіки Польща, у

яких висвітлюється соціально-економічна діяльність Греко-Католицької Церкви в період Другої Речі Посполитої.

4. У підрозділі 3.1. «Роль церковних шкіл і навчальних закладів у розвитку освіти» доцільно класифікувати освітні установи, які діяли під опікою Греко-Католицької Церкви. Бажано також висвітлити участь греко-католицького духовенства у викладанні релігії в школах греко-католицької митрополії. Це суттєво підвищило б наукову та змістову цінність роботи.

5. У підрозділі 4.1. «Земельні маєтності та господарська діяльність» поряд із висвітленням фінансової діяльності Греко-Католицької Церкви доцільно показати, якими матеріальними ресурсами володіли окремі греко-католицькі парафії (зокрема кількість землі, храмів, житлових і господарських споруд), а також з'ясувати, як на їхній стан впливала податкова політика польської влади.

Стефанишин Олена Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету, із зауваженнями:

1. Варто було б детальніше розкрити вплив нормативно-правових актів на функціонування ГКЦ.

2. Відобразити конкретний вплив соціально-економічної проблематики у діяльності партій та організацій суспільно-християнського спрямування.

3. Висвітлити відображення соціально-економічного становища ГКЦ на матеріальному добробуті пересічного парафіяльного священника.

4. У чому, на вашу думку, вбачалася тогочасна Греко-Католицька Церква соціальну місію духовенства?

Кліш Андрій Богданович – доктор історичних наук, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, із зауваженнями:

1. Доцільно було б детальніше простежити взаємозв'язок між соціально-економічною діяльністю Греко-Католицької Церкви та національно-

визвольною ідеєю українського суспільства в міжвоєнний час.

2. Бажано було б глибше розкрити роль церковної преси як засобу популяризації соціально-економічних ідей, морально-етичного виховання та підтримки національної самоорганізації.

3. Логічним видається поглиблення аналізу соціального вчення Церкви в середовищі української інтелігенції та селянства, а також його вплив на формування соціальної доктрини українського католицизму.

Прийдун Степан Васильович – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, із зауваженнями:

1. В параграфі 1.1 більшість аналізованих праць належать до першого і третього етапу історіографії, натомість оцінка досліджень повоєнного періоду є досить обмеженою.

2. Автор повністю дистанціювався від згадок про особливості відносин ГКЦ і ОУН, які активно конкурували між собою за просвіту молоді, оскільки дотримувались різних поглядів на здобуття незалежності України.

3. Враховуючи специфіку проблематики дослідження, варто було б проілюструвати кількісно-статичні показники у форматі діаграм та графіків у додатках дисертації.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» нимає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Богдану БАРАНУ ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія. Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

**Голова разової спеціалізованої
вченої ради**

Іван ЗУЛЯК